

Redactioneel

In de discussies over het kunst- en cultuurbeleid wordt kunst door de betrokkenen met van alles vergeleken, zelfs met het milieu. In de hitte van het debat over de voorgenomen bezuinigingen op de podiumkunsten liet ook minister d'Ancona zich hiertoe verleiden, getuige een uitspraak geciteerd in *NRC Handelsblad* van 16 juni 1992. Tijdens haar overleg met de Tweede Kamer over het Kunstenplan voor de periode 1993-1996 stelde zij: 'Ik heb er geen behoefte aan de kunst in stand te houden als een botanische tuin, terwijl daaromheen de natuur aan haar lot wordt overgelaten. De kunst is dan nog wel te bezichtigen maar heeft geen ecologische waarde meer. De elitecultuur mag niet opstijgen buiten de gezichtskring van gewone stervelingen en de massacultuur mag niet afglijden naar puur commercieel vermaak.'

Deze verrassende metafoor lijkt bij nader inzien niet helemaal gelukkig gekozen. Zo kan men zich bijvoorbeeld afvragen of de 'ecologische waarde' een gefixeerd gegeven is. Alles wijst erop dat dit niet het geval is: net als het kunstbeleid is ook het milieubeleid sterk onderhevig aan de politieke dagwaarde. De waardering en de belangstelling voor het milieu lopen uiteen al naar gelang de vigerende maatschappelijke, economische of politieke maatstaven. Ook door de ontwikkeling van de natuurwetenschappen verandert de feitelijke ecologische kennis voortdurend met in het kielzog de maatschappelijke reactie daarop. Het uitsterven van vogelsoorten door milieuverontreiniging is in beginsel geen probleem voor de economische groei. En bodemverontreiniging is vooral vervelend als het om de eigen achtertuin gaat. Pas als 'de samenleving' massaal begint te morren over de kwaliteit van het milieu wordt het voor de overheid een relevant *issue* waarmee in de verkiezingsstrijd stemmen zijn te winnen. Tot op heden lijkt de Nederlandse overheid te kunnen volstaan met een politiek die de

belangen van het bedrijfsleven en van de professionele milieuactivisten zoveel mogelijk met elkaar in evenwicht weet te brengen. Toch is er op het gebied milieu één onderwerp waarop partijen elkaar zonder veel moeite vinden: het beheer van natuurreservaten.

Reservaatvorming is een doeltreffende manier om het uitsterven van bepaalde specimens in de natuur te voorkomen. Naarmate de ecologische verhoudingen zich ongunstiger ontwikkelen, worden deze kunstmatige enclaves in de natuur belangrijker. Aanvankelijk beheerd door particulieren, zijn de betreffende gebieden in de loop van deze eeuw overgedragen aan de zorg van de staat, net als bijvoorbeeld kunstcollecties en monumenten. Veel van de natuurreservaten zouden economisch rendabel gemaakt kunnen worden, maar juist om ecologische redenen wordt daarvan afgezien. In dat opzicht lijkt de minister de consequentie van haar vergelijking over het hoofd te zien. Haar angst is dat *te weinig* mensen kunst bezoeken, terwijl de aanhoudende zorg van beheerders van natuurreservaten is, dat er *te veel* mensen komen. In beide gevallen is het de kunst te pleiten voor bescherming op grond van andere waarden dan de bezoekersaantallen.

In de visie van minister d'Ancona ontwikkelt de kunst zich tot een botanische tuin, zonder ecologische waarde. Kunst wordt door de minister opgedeeld in elitekunst en cultuur voor de massa. De elitekunst is dan de botanische tuin, en de 'natuur' is puur commercieel vermaak. Kunst wordt zo gedetermineerd op haar maatschappelijke gebruikswaarde en niet op intrinsieke kwaliteiten. De zuiver artistieke betekenis van kunst blijft in de aangehaalde woorden van de minister buiten beeld. Terwijl dat aspect van kunst het nu juist moet hebben van een *politieke verdediging*, wil het ooit komen tot maatschappelijke aanvaarding of zelfs tot

economisch rendement. Die verdediging is bij uitstek de taak van de minister van Cultuur. Als bijvoorbeeld de maatschappelijke waarde van opera eenvoudig was vast te stellen aan de hand van het aantal bezoekers van het Amsterdamse Muziektheater, dan waren dat gebouw en zijn bespelers er nooit gekomen. Een en ander heeft zich in de sfeer van openbare werken kunnen ontwikkelen, juist omdat er een waarde aan werd toegekend die los staat van het feitelijk gebruik ervan. Precies als bij natuurreservaten. Zou minister d'Ancona, als ze minister van Vrom was, de subsidies op natuurbescherming ter discussie stellen omdat de reservaten te weinig bezoekers trekken?

De redactie

Bibliografische gegevens

Redactie (1992) 'Redactioneel'. In:
Boekmancahier, jrg. 4, nr. 13, 305.